Kónya Péter

Eperjes önkormányzata és változásai a 17. században

Abstract: The Self-Government of Eperjes and Its Changes in the Seventeenth Century. The system and organs of self-government in the free royal town of Eperjes had developed during the medieval centuries. In the early modern period, municipal self-government, or autonomy, remained among the most important urban privileges. This autonomy was represented by municipal bodies and offices.

The municipal self-government of Eperjes was similar to that of other towns in Upper Hungary. At its head stood the judge, or in some cases the chief judge (judex, judex primarius, Richter), together with the town council, the so-called senate (senatus). In the seventeenth century, the senate usually consisted of twelve members, among whom the most important were the notary (notarius) and the deputy notary (vicenotarius). The senate functioned simultaneously as the town's governing and judicial body and also performed the most important municipal offices.

Another elected body of municipal self-government was the elected or sworn community (communitas jurata, centum viri, communitas). The membership of this community varied in number and was divided into four groups, known as tables (mensae). Each table was headed by a tribune, while the tribune of the first table also served as chief tribune, the so-called "tribune of the people" (tribunus plebis). The senate and the elected community elected one another, which meant that the great majority of burghers were largely excluded from the electoral process. These burghers formed the so-called black community (communitas nigra), which in Eperjes possessed only minimal authority. In some other towns of Upper Hungary, especially Bártfa, this body had considerably greater power.

The absolutism of Leopold I introduced, in the early 1670s, a series of severe external measures that significantly altered the functioning of municipal self-government and restricted urban autonomy. Among these measures, alongside the limitation of the council's authority and Counter-Reformation policies, perhaps the most serious was the subordination of municipal self-government to the commissioners of the Szepes Chamber

Kulcsszavak: Eperjes; free royal town; self-government; town council; municipal offices; absolutism; Counter-Reformation

https://doi.org/10.17048/EKKETDIKonf.24.1.2026.169

Eperjes szabad királyi város önkormányzati rendszere és szervei a középkor évszázadaiban alakultak ki. Kulcsfontosságú volt a város önkormányzata számára az 1299. év, amikor Eperjesnek, Kisszebennel és Nagysárossal együtt, III. András odaadományozta a városi privilégiumokat. A középkori önkormányzat élén állt a bíró a tanácsosokkal, és az önkormányzati rendszer tovább fejlődött a középkor következő évszázadaiban. A mohácsi csata utáni korszakban, a kora újkor elején a város önkormányzata kialakult és állandósodott már olyan formában, amelyben ismerjük a további két századból. Eperjes önkormányzata hasonlóan nézett ki és működött, mint a többi felső-magyarországi szabad királyi városban, Bártfán, Kisszebenben, Kassán vagy Lőcsén.[1]

A városi önkormányzat és szervezete

Kora újkorban is az önkormányzat vagy autonómia tartozott a legfontosabb városi kiváltságokhoz. Az autonómiát az önkormányzati szervek és hivatalok képviselték. Az eperjesi városi önkormányzat hasonló volt, mint más felső-magyarországi városokban. Élén a bíró állt, esetleg a főbíró (judex, judex primarius, Richter) a városi tanáccsal, ún. szenátussal (senatus). A szenátus a 17. században rendszerint tizenkét tagból állt, akik közül a legjelentősebb a jegyző (Notarius) és az aljegyző (Vicenotarius) volt. A szenátus egyszerre működött a város vezető és ítélő szerveként, és a legjelentősebb városi hivatalokat is ellátta. A szenátus tagjai rendszerint a leggazdagabb, legfelsőbb polgári rétegből, illetve a felsőbb középosztályból származtak. A szenátorok soraiban a 17. században megtalálhatók a leggazdagabb eperjesi kereskedők, úgymint Lengfelder János, Ján Szőrős, Schőnleben Mihály, Puttenberger János, Krupnik János, Zimmermann Ádám, Zimmermann Zsigmond vagy Juraj Fleischakker György.[2]

Az önkormányzat további választott szervét képviselte a választott vagy esküdt község (Communitas jurata, Centum viri, Communitas). A község változó tagszámmal rendelkezett, a tagok négy csoportba, ún. asztalokba voltak elosztva (Mensae). Az egyes asztalok élén álltak a tribünök, és az első asztal tribünje volt egyúttal a főtribün, az ún. „néptribün" (Tribunus plebis). A főtribün széles hatáskörrel és hatalommal rendelkezett, hasonlóval, mint a szenátus tagjai. A választott község tagjait az összes teljesjogú polgárok közgyűlése választotta soraiból. A választott község nevének ellenére („centum viri", azaz „száz férfi") a 17. században változó, különböző tagszámmal rendelkezett, 24-től 70-ig.[3] A község tagjai töltötték be a városi hivatalok legnagyobb részét. Az

[1] Ettől eltérő, más önkormányzati rendszer működött az alsó-magyarországi szabad királyi és királyi bányavárosokban.

[2] ŠAP, MAG PO. UK č 27: Számadási könyv 1604–1632; 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640–1728.

[3] ŠAP, MAG PO. UK č 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640-1728.

egyes városi hivatalokat a szenátus tagjai látták el, ezek voltak a szenátusi hivatalok (Officia communitatis), annak érdekében, hogy be legyen biztosítva a fő felügyelet a városi élet egyes, illetve legfontosabb területei fölött (gazdaság, számadások, iskolák, egyház, védelem, hadügy stb.). A további hivatalokat vagy tisztségeket a speciális városi hivatalnokok vagy alkalmazottak (darabontok, szolgák, pásztorok s mások) töltötték be.[4]

A választási rendszer Eperjes szabad királyi városban hasonló volt, mint a többi felső-magyarországi szabad királyi városban. A választásokat rendszerint január első két hetében tartották, vízkereszt után, és az összes önkormányzati szerv tagjait csak egy évre választották. A szenátus és a választott község egymást választották, s így a polgárok nagy többsége nagyjából ki volt zárva a választásból. Ezek azonban az ún. fekete községet (Communitas nigra) képviselték, amely viszont Eperjesen csak minimális hatáskörrel rendelkezett. Jelentősen nagyobb hatalma volt ennek a grémiumnak egyes más városokban Felső-Magyarországon, főleg Bártfán.[5]

Az önkormányzat működése

Az önkormányzat legmagasabb és legerősebb képviselője volt a bíró (judex, Richter). Ő a városi bíróság elnöklése mellett képviselte a várost országos és más külső szinteken (pl. vármegyei), jogosult volt a városi pecsétek használatára, vezette a város hivatalos kommunikációját az uralkodóval vagy hivatalaival, a vármegyével és a katonai parancsnokokkal. Ugyanúgy vezette a tárgyalásokat az állami, egyházi vagy vármegyei igazgatás tagjaival. Az eperjesi bírói hivatalt a 17. század folyamán az alábbiak töltötték be: Wirth Mihály, Gorszky György, Dreschler István, Planek János, Karcsmarovics Márton, Hekel János, Roth János, Vajda János, Kroner Krisztián, Puttenberger János, Speitz György, Lengfelner Dániel, Klein János, Hakker Mihály, Weber János, Konradt Tamás, Úsz Ferenc, Makkay János, Fleischhakker György, Thurcsányi György, Szikszay Pál, Medveczky Mátyás, Harsághy István, Seldtmayer Sebestyén, Roth Mihály és Klesch János.

Többségüket ismételten, többszörösen választották meg a hivatalba, többen viszont néhány két-, három-, sőt négyévi ciklusban is álltak a város élén, voltak azonban olyanok is, akik csak egyszer egy évre kerültek ebbe a tisztségbe. A legtöbb városi bíró a gazdag kereskedők soraiból származott, csak néhány iparos található közöttük. Inkább ritka esteket jelentenek a nemesi származású bírák, azok is viszont – Úsz Ferencen kívül – mind a polgárság köréből kerültek ki.[6] Egy városi bírót az egész 17. században azonban

[4] ŠAP, MAG PO. UK č 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640-1728.

[5] Bártfán a 17. század végéig tanácskozott a bíró a fekete tanáccsal minden kulcsfontosságú döntésről (pl. a város kiadása a felkelőknek vagy a császári katonáknak). Kónya 2000.

[6] ŠAP, MAG PO. UK č 27: Számadási könyv 1604–1632; 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640-

tudósnak és a kulturális élet jelentős személyiségének tarthatunk. Ő az irodalmi műveivel is híressé vált városi és felső-magyarországi gyógyszerész, Weber János.[7]

Ennek jelentős oka lehetett a polgári rend szigorú összekötése az iparosi és kereskedelmi hivatással és a háztulajdonossággal, ami kizárta a szenátusi választásból a tanárokat és a lelkészeket. Erre jellemző, hogy az eperjesi gimnázium rektora, Bocatius János (császári „poeta laureatus"), aki a tanács tagja sem lehetett, később Kassán híres városi bíró lett.

A városi önkormányzatot mindennapi, specializált szinten ellátták a városi hivatalok. Ezeket a hivatalokat mind a szenátorok, mind a választott község tagjai, mind bérért a további városi lakosok betölthették. Eszerint voltak ezek a hivatalok három csoportba elosztva: a szenátus vagy a tanács (község) hivatalaira és a „közönséges" hivatalokra. A 17. század elején a szenátusi hivatalok közé tartoztak: a tüzérség prefektusai, a jobbágyfalvak prefektusai, a pincék prefektusai, a szőlők prefektusa, a harmincad prefektusa, az ispotály prefektusa, a végrendeletek prefektusa, a borozók prefektusa, az istállók prefektusa, az őrségek prefektusa, az erdők prefektusa, a hidak prefektusa és az utak prefektusa. A választott község hivatalait képviselték: a parókiai templom „atyjai", a magyar és a szlovák templom „atyjai", a magtárok prefektusai, a malmok prefektusai, a sörházak prefektusai, a sókamra prefektusai, a vásár prefektusai, a felső kapu, az alsó kapu és a kiskapu két-két kapitánya és az öt városnegyed prefektusai. Az ún. „közönséges" (népi) hivatalokat sem a szenátus, sem a választott község tagjai nem töltötték be, csak a fizetett lakosok. Ilyenek voltak: a belvárosi vendéglős, a belvárosi kocsmáros, a felső-hustáki (külvárosi) kocsmáros, a bodnár, a sáfár, a kerülő, a fürdőmester, a kovács, a lakatos, az istállók cselédjei, az ispotály szolgái, az üveges, a vámszedő, a molnárok, a borkimérés vezetője, a favágó, a felső kapu, alsó kapu és kiskapu kapitányai, a trombitás, a városi szolgák, a sörfőző, a városi hajdúk, a hegybírók, és egyes években a tályai, tolcsvai és zombori vincellérek.[8]

A század harmincas éveiig csak minimális mértékben változtak a városi hivatalok. A szenátusi hivatalok kibővültek a téglagyár prefektusával és négy iskolafelügyelővel (inspektorral). A választott község hivatalai között egyesült a vásár prefektusának és a sókamara prefektusának hivatala. Továbbá ezek kibővültek négy húsminőségi prefektussal és a pénzszedővel a külső hentesektől. A legjobban a „közönséges" hivatalok csoportja bővült, ahova akkor már az alábbiak tartoztak: a kerékgyártó, a szíjártó, az asztalos, a kapu melletti házak felügyelője, a téglás, a lovász, a pásztor és három vincellér.[9]

A század közepén többé-kevésbé nagyobb változások nélkül maradt a városi önkormányzat által ellátott szerepek összetétele. A szenátusi hivatalok kibővültek a harmincad és befizetések prefektusával és az ispotály prefektusaival, s ugyanakkor az iskolafelügyelők száma megnőtt hatra. A választott község hivatalai között megváltoztak a

1728.

[7] Hasonlóan, mint a híres kassai bíró, Bock Bocatius János.

[8] ŠAP, MAG PO. UK č 27: Számadási könyv 1604–1632.

[9] ŠAP, MAG PO. UK č 27: Számadási könyv 1604–1632.

templomatyák (a német, a magyar és a szlovák templomban külön) a német, magyar és szlovák templom kurátoraira, és kibővültek a pénzszedővel és a zászlótartóval. A „közönséges" hivatalokhoz az addigiakon kívül tartoztak még a vendéglősök a városban, a pincékben és a külvárosokban (felső és alsó külvárosban), a sáfár, a nyereggyártó, a köteles, a fazekas, a vámszedő a felső és alsó kapuban és a molnárok a felső és az alsó malomban.[10]

Jelentősebb változások a városi hivatalok összetételében a század utolsó harmadában következtek be az állami beavatkozások és az ellenreformációs intézkedések következtében. A hetvenes években megszűnt a zászlótartói hivatal a szenátusi hivatalok között, s ugyanúgy a csak nemrégen bevezetett városi kapitányi tisztség is. A szenátori hivatalokat továbbá az alábbiak képviselték: a földhivatal prefektusa, a hűs felügyelői, a számvevő, az épületek prefektusai, a magtárok prefektusai, a szőlők felügyelője, a jobbágyfalvak prefektusai, a téglavetők prefektusa, a pincék prefektusa, a harmincados, a végrendeletek vezetői, az istállók prefektusai, az ispotály prefektusai, az erdők prefektusai, az őrségek prefektusai és a malmok prefektusai.

A választott község hivatalai között felváltották a német, magyar és szlovák templom kurátorait a templomok felügyelői (Aeditui Templi).[11] A hivataloknak ebbe a csoportjába tartoztak még: a vásár prefektusai, az öt városnegyed prefektusai, a pénzszedők a külső hentesektől, tíz arbiter (bíró) és a zászlótartó. A „közönséges" hivatalok kibővültek a falvak provizorával.[12]

A városi hivatalok összetétele tovább változott a következő években. Thököly Imre felkelése alatt, a város kuruc megszállása után újból megjelentek a három evangélikus templom kurátori hivatalai, és a szenátusi hivatalok kibővültek az árvák prefektusaival. A „közönséges" hivatalokat akkor kiegészítették a kőműves, az ötvös és a kőbánya prefektusaival.

A felkelés leverése után, a nyolcvanas évek végén megszüntették a három templom kurátorainak hivatalát, s helyükbe csak egy templomfelügyelő került. A további változásokat mind az állami intézkedések és beavatkozások az önkormányzatba, mind a városi ingatlanok nagy részének elzálogosítása vagy bérbeadása eredményezték. A század végén a szenátusi hivatalok között a hagyományosak (az épületek prefektusai, a harmincados, a végrendeletek vezetői, az őrségek prefektusai, az istállók prefektusai vagy a számvevő) mellett megjelentek: a jegyző és az aljegyző, a kovácsműhely prefektusa, az árvák öt prefektusa, a plébániatemplom prefektusa, az adópénztár prefektusa, két kapitány, két kapukapitány, a vendéglők bérlői helyetteseikkel és a téglavető bérlője. A választott község már létező hivatalai kibővültek két kasztelánnal. A városi hivatalok harmadik csoportját kiegészítette a művész (Kunstmeister) és a hóhér.

[10] ŠAP, MAG PO. UK č 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640–1728.
[11] A szlovák és a magyar templom átadása után a minoriták, ill. jezsuiták kezébe.
[12] ŠAP, MAG PO. UK č 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640–1728.

A Rákóczi-szabadságharc után felváltotta a templom kurátorát két-két kurátor a katolikus és az evangélikus templom számára, de a városi hivatalok összetétele általában jobban hasonlított a nyolcvanas évek végi helyzetre.[13]

Állami beavatkozások az önkormányzatba

I. Lipót abszolutizmusa a hetvenes évek elején olyan nagyon súlyos külső intézkedéseket hozott, amelyek jelentős módon megváltoztatták a városi önkormányzat működését és korlátozták a városok autonómiáját. Az első ilyen intézkedés volt az uralkodói rendelet 1673. október 28-ról, amely szerint azóta minden évben a városi önkormányzat választásán nem csak egy külön kamarai biztosnak kellett jelen lennie. Továbbá mind a szenátusban, mind a választott községben be kellett biztosítani a katolikus felekezet többségét, a városi darabontokat és az összes védelmi objektumot alá kellett rendelni a katonai parancsnokoknak, és a város összes privilégiumait el kellett küldeni a Szepesi Kamarának.[14]

Súlyos zavarokat okoztak az önkormányzat működésében ebben a korszakban az ellenreformációs intézkedések is. Annak ellenére, hogy Weber János bíró a város katonai megszállása után konvertált, áttért a katolikus hitre, Volkra Otto generális, miután katonaságával 1673. március 8-án elkobozta a Felső-Magyarországi Rendek Kollégiumát, elrendelte a nemrégen megválasztott szenátus és bíró új restaurációját, amelyből a már említett katolikus nemes Úsz Ferenc jött ki győztesen.[15] Az új városi tanács egy másik kamarai rendeletet kapott meg, amely tovább csonkította a város autonómiáját. Eszerint az önkormányzati tárgyalásokon fő döntési joga volt a Szepesi Kamara biztosainak, a bírót csak a katolikus szenátor helyettesítette, a minden évben tartatott választás eredményei csak a Szepesi Kamara jóváhagyása után voltak érvényesek.

A városi tanácsnak kötelező volt gondoskodni az Isten dicsőségének felemeléséről, a katolikus egyház majoritásáról és a katolikus istentiszteletek zavartalan megtartásáról. Az összes polgárnak kötelező volt fizetni 12 Ft-ot, a szegényebb lakosoknak 1 Ft-ot a Boldog Szűz Mária oltárára. A szenátusi üléseken, ahol a katolikus egyházi ügyekről tárgyaltak, főleg a templomokról és a hívőkről, nem volt szabad részt venni az evangélikus szenátoroknak.[16]

Mind az uralkodó, mind a kamara vagy a katonai parancsnokok rendeletei ellenére azonban csak nagyon lassan haladt a városi önkormányzati szervek rekatolizálása. A tiszta evangélikus városban ugyanis abszolút hiányoztak az alkalmas katolikus

[13] ŠAP, MAG PO. UK č 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640–1728.
[14] Lasztókay 1881: 54.
[15] ŠAP, MAG PO. UK č 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640-1728.
[16] ŠAP, MAG PO. UK č 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640-1728.

személyek. Emiatt a hetvenes évek első felében a szenátusban és a választott községben több idegent (olasz vagy lengyel kereskedők, volt katonatisztek) választottak meg, és a kamara is tűrni kényszerült nemcsak a konvertitákat, hanem néhány evangélikus szenátort is. Ezek a következő két év alatt még működtek, és csak 1676-ban sikerült megválasztani egy tiszta katolikus szenátust.[17]

Ezek a viszonyok, az uralkodói és kamarai intézkedésekkel együtt, megismétlődtek a Thököly-felkelés leverése után, 1687–1704-ben. Természetesen, ezek a külső beavatkozások és kombinálásuk – mint a kamarai felügyelet az önkormányzat fölött, az állam pénzügyi követelményei, a városi bevételek jelentős részének blokkolása és a tapasztalatlan, gyakran idegen származású szenátorok működése – jelentős módon hozzájárultak Eperjes gyors visszaeséséhez és hosszú válságához a század utolsó negyedében.

Nemcsak a Habsburg uralkodó avatkozott be azonban az önkormányzat működésébe. Hasonlóan, holott más okokból az önkormányzati szerveket a Habsburg-ellenes felkelések vezérei és intézkedéseik is érintették. Mivel a városi tanács és a választott község Thököly kurucainak, ill. II. Rákóczi Ferenc katonáinak érkezése után is a katolikus polgárok kezében maradt, mind 1682 augusztusában, mind 1704 decemberében, a felkelő vezérek elrendelték az új választást. Így megválasztatott az új bíró és a szenátus 1682. augusztus 20-án, s hasonlóan, Berthóti Ferenc és katonái segítségével 1705. május 25-én is. A város kuruc ostromlása alatt, 1704-ben a kamara rendelete miatt nem is tartottak a választásokat.[18]

Érdekes, hogy Eperjesen, a szabad királyi városon kívül, a városrészek is rendelkeztek bizonyos korlátozott önkormányzattal. Legalább a 17. század elejétől volt ilyen saját, választott önkormányzat Felső-Hustákon (felső külváros), amit megbízhatóan bizonyít az ún. Hustáki könyv. E önkormányzat élén állt a hustáki bíró, akinek rendelkezésére állt öt vagy hat esküdt és ugyanúgy öt vagy hat „idősebb", egy tribün vezetése alatt. Sajnos, a Hustáki könyv nem tartalmazza az önkormányzat és tagjai hatáskörét. A hustáki önkormányzati szervek választása minden év februárjában, ill. márciusában tartatott, azaz a városi bíró, szenátorok és választott község megválasztása után.[19]

Az önkormányzat anyagi biztosítása

A városi önkormányzat működését teljes mértékben a városi pénztár finanszírozta. Nem minden városi tisztviselő vagy alkalmazott kapott viszont rendes fizetést. A század folyamán azonban állandóan nőtt mind a fizetett városi tisztviselők és hivatalnokok, ill. más alkalmazottak száma, mind a bérek nagysága. A városi tisztviselők, alkalmazottak

[17] ŠAP, MAG PO. UK č 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640-1728.
[18] ŠAP, MAG PO. UK č 2539: Liber Restaurationis Magistratus 1640–1728.
[19] ŠAP, MAG PO. UK č 27:2119: Hustáki könyv 1665–1829.

és szolgák fizetéseire 1612-ben összesen 560 Ft-ot és 30 dénárt kifizettek a városi pénztárból. Sajnos a számadási jegyzékek nem részletezték, kinek vagy hány személynek volt ez az összeg kifizetve.[20] Hasonlóan 1615-ben a városi számadások összeírása szinte identikus összeget tartalmazott (544 Ft és 8 dénár).[21]

A század második felében rendes fizetést kapott a bíró, a jegyzővel és aljegyzővel s mellettük az összes „közönséges" alkalmazottak (iparosok, sáfárok, szolgák). A bíró éves fizetése 1674-ben elérte a 280 Ft-ot, a jegyzőé a 200 Ft-ot és az aljegyzőé a 13 Ft-ot és 8 dénárt. A városi iparosok a városi kasszából különböző összegeket kaptak, 80 Ft-tól 150 Ft-ig, és a hóhér fizetése 85 Ft és 59 dénár volt.[22] Néhány évvel később, 1680-ban a bíró évente 394 Ft-ot és 18 dénárt kapott, a jegyző 225 Ft-ot és az aljegyző 100 Ft-ot. Az iparosok ugyanakkor nagyon különböző összegeket kaptak, és a városi hóhér éves fizetése 95 Ft és 94 dénár volt.[23]

A század végéig nemcsak tovább nőttek a városi tisztviselők fizetései, de ugyanakkor bővült a városi pénztárból fizetett személyek köre is, főleg a szenátorokkal és a hivatalnokokkal. A bíró 1698-ban évente 360 Ft-ot kapott, hét és fél hordó bort és a fogyasztási adó szedőjeként további 50 Ft-ot. A néptribün fizetése 180 Ft és két és fél hordó bor volt. A jegyző évente 225 Ft-ot kapott, szenátorként további 90 Ft-ot és két és fél hordó bor, az aljegyző 112 Ft-ot és könyvelőként további 180 Ft-ot. A két őrségparancsnok évi fizetése 120 Ft volt.[24] A „hosszú 17. század" utolsó évében, 1711-ben a bíró már évi 734 Ft-ot és 91 dénárt kapott, a néptribün 228 Ft-ot, a jegyző 309 Ft-ot és 30 dénárt (abból 104 Ft-ot szenátorként és 40 Ft-ot végrendelet-vezetőként), a számvevő 324 Ft-ot (abból 84 szenátorként és 40 Ft-ot végrendelet-vezetőként) és az aljegyző 189 Ft-ot, abból 84 Ft-ot szenátorként. Akkor már az összes szenátor kapott fizetést a városi kasszából, 64, 84 és 104 Ft-ot, miközben többségük különböző pótlékokat is kapott a betöltött hivatalokért. A két őrségparancsnok 60-60 Ft-ot kapott. Jelentősen alacsonyabb fizetéseket kaptak a többi városi alkalmazottak, hivatalnokok és iparosok, és a hóhér fizetése akkor 72 Ft és 80 dénár volt.[25]

Az országos szinten

Eperjes a többi szabad királyi és királyi bányavároshoz hasonlóan országos szinten is képviseltette politikai jogait és érdekeit az országgyűlésen. Mindegyik országgyűlésre küldött a város rendszerint két-három követet, akik majdnem mindig a szenátus vagy

[20] ŠAP, MAG PO. UK č 27:1600–1629, 7179: Számadási könyv 1612.
[21] ŠAP, MAG PO. UK č 27: 1600–1629, 7207: Számadási könyv 1615.
[22] ŠAP, MAG PO. UK č. 2 a, Számadási könyv 1661–1674.
[23] ŠAP, MAG PO. UK č. 8: Számadási könyv 1677–1694.
[24] ŠAP, MAG PO. UK č. 20: Számadási könyv 1698.
[25] ŠAP, MAG PO. UK č. 25: Számadási könyv 1711.

legalább a választott község tagjai voltak. Minden országgyűlés előtt találkozott rendszerint az összes öt (később hat) felső-magyarországi város képviselője, ahol megalkották közös álláspontjaikat a legfontosabb programpontokhoz. Ezeket utána jóváhagyta a szenátus a választott község képviselőivel, és az országgyűlési követeket is kötelezték arra, hogy ezekért szavazzanak. A követek összes úti, étkezési és további költségeit fedezte a városi pénztár. Az országgyűlési tárgyalások alatt a városi követek külön naplót vezettek, amelynek alapján egy részletes beszámolót (relatio) dolgoztak ki, és azt hazaérkezésük után leadták a szenátusnak. Természetesen, ezek a relációk napjainkban nagyon értékes forrást jelentenek, nemcsak a fontos történelmi események vagy az országgyűlési döntések hátterének, hanem a diplomácia történések megismeréséhez is. Az eperjesi városi levéltárban mostanáig is fennmaradt az 1681-es soproni országgyűlés két követének, Weber Frigyesnek és Stössel Mihálynak a relációja.[26]

Az eperjesi városi tanács az egész 17. század folyamán élénk levelezést tartott fenn, főleg a többi felső-magyarországi szabad királyi várossal, ill. önkormányzataikkal. Ugyanakkor az eperjesi bíró és szenátus gyakran leveleztek a külföldi városok magisztrátusaival, főleg Erdélyben és Sziléziában. A gazdasági kérdések mellett, amelyek főleg a kereskedelmet, az egyes iparostermékeket és az iparosok küldését érintették, konzultáltak a fontos politikai problémákról. Mindenekelőtt viszont az eperjesiek a Pentapolis városaival (Kassa, Bártfa, Lőcse, Kisszeben és később Késmárk) tartottak fenn nagyon szoros kapcsolatokat, gyakran tanácskoztak az uralkodó követelményeiről és rendeleteiről, ugyanúgy a katonai parancsnokok és a központi hivatalok parancsairól, az ellenreformációs intézkedések teljesítéséről vagy tagadásáról, de ugyanúgy a Habsburg-ellenes felkelések vezéreinek felhívásairól is.[27]

Források

Štátny archív v Prešove (ŠAP)
Magistrát mesta Prešov (MAG PO)
Úradné Khíny (Károskönyvek) (UK)

[26] ŠAP, MAG PO. B-12 1681–1689.
[27] ŠAP, MAG, B.6, 1630–1660.

Hivatkozott irodalom

Kónya P. 2000: *Prešov, Bardejov a Sabinov počas protireformácie a protihabsburských povstaní (1670-1711)*. Prešov.

Lasztókay László 1881: Eperjes szab. kir. város levéltárában található nevezetesebb okiratok ismertetése. In: Nuber Sándor (szerk.): *Az Eperjesi kir. kath. Fögymnasium 1880/1 tanévi Értesítöje*. Eperjes, 1–59.